

Лекція 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЯК НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

1. Вступ
2. ТМФВ як наука та навчальна дисципліна
3. Джерела та зв'язок ТМФВ з іншими науками і дисциплінами
4. Варіанти тестів
5. Література

ВСТУП

Лекційний курс з дисципліни Теорія і методика фізичного виховання складено у відповідності до державних стандартів з підготовки фахівців фізичної культури і спорту.

Головною метою навчальної дисципліни є формування фундаменту знань, на базі яких можливе подальше вивчення інших дисциплін цього циклу, таких як «теорія та методика фізичного виховання дорослого населення», теорія та методика адаптивного фізичного виховання», «фізична підготовка у Збройних Силах», «лікувальна фізична культура», «теорія та методика обраного виду спорту» тощо.

В лекціях надається інформація, необхідна для визначення провідних понять теорії та методики фізичного виховання так, як їх правильне трактування вченими, керівниками навчально-тренувального процесу і учнями дозволяє будувати ефективні взаємозв'язки між вчителем і учнем, що, у свою чергу, позитивно відображається на результатах навчально-виховного процесу. Враховуючи ту обставину, що в різних джерелах літератури визначення провідних понять не завжди співпадають, а інколи бувають занадто детальними, автори взяли на себе сміливість надавати спрощені формулювання. Наприклад, визначення поняття «фізична підготовка» в посібнику трактується як «фізичне виховання з прикладним напрямом» викладено надто лаконічно. Таке визначення не зустрічається у жодній літературі. Подібні спрощення, на думку авторів, повинні сприяти кращому запам'ятовуванню матеріалу.

Слід зважити, що викладення матеріалу в стислій і конспективній формі не дає змогу достатньо повно представити інформацію, необхідну для вивчення навчальної дисципліни. Тому є доцільною робота з іншими джерелами, що дасть змогу краще розібратися у сутності провідних положень теорії як навчальної та наукової дисципліни, сформує уміння у використанні здобутих знань в практичній роботі. Важливо також слухати живу мову лектора, вести дискусії з колегами по проблемним питанням, робити нотатки з особистими критичними зауваженнями, аналізувати власний практичний досвід організації і проведення занять з фізичного виховання та спортивних тренувань. Все це допоможе краще освоїти та ефективніше використовувати знання з дисципліни „Теорія та методика фізичного виховання”.

1. ТМФВ як наука та навчальна дисципліна

Теорія та методика фізичного виховання (ТМФВ) є науковою та навчальною дисципліною про загальні закономірності, що визначають зміст і форми побудови фізичного виховання як педагогічно організованого процесу, який органічно включений до загальної системи виховання людини.

З цього визначення стає зрозумілим, що ТМФВ належить до педагогічних наук та навчальних педагогічних дисциплін. Її необхідно сприймати як спеціалізовану галузь загальної педагогіки. На відміну від інших педагогічних наук та дисциплін ТМФВ пізнає загальні закономірності, за якими в системі виховання проходить управління фізичним розвитком людини та його фізичною освітою, в тому числі - передачу та засвоєння життєво необхідних вмінь і навичок.

Однак за останній час у зв'язку з швидким накопиченням наукових даних, що стосуються безпосередньо ТМФВ, її стали виділяти як окрему галузь науки, яка базує свої досягнення на досягненнях як педагогіки, так і інших наук.

Отже, предметом вивчення ТМФВ є загальні закономірності управління процесом фізичного виховання людини.

Об'єктом вивчення ТМФВ є форми, методи, завдання, принципи, засоби фізичного виховання, які дозволяють розширити фізичні можливості людини.

Науковим підґрунтям ТМФВ є науки, що умовно можна розділити на дві групи: гуманітарні (педагогічні, психологічні, соціальні, історичні і т.д.), та природничі (біологія, анатомія, фізіологія, біохімія, біомеханіка, гігієна то що).

програма з ТМФВ включає три розділи:

- загальні основи фізичного виховання;
- спеціалізовані напрями фізичного виховання;
- фізичне виховання основних вікових категорій населення.
-

2. Джерела та зв'язок ТМФВ з іншими науками і дисциплінами

Кожна галузь науки починала свій розвиток із накопичення матеріалу, опису й класифікації явищ, наприклад, хімія – з відкриття хімічних елементів і опису їх властивостей, біологія – з вивчення окремих організмів, їх класифікації та систематизації. По мірі накопичення знань, наука отримувала можливість відкривати закони та формулювати узагальнюючі теорії.

ТМФВ також пройшла цей багатоетапний шлях становлення. На першому етапі становлення проходило накопичення емпіричного матеріалу з використання фізичних вправ, в першу чергу, для підготовки воїнів-професіоналів, здатних ефективно вести бойові дії; на другому етапі відбулося обґрунтування перших методик фізичного виховання та класифікацій засобів; на третьому етапі створювалися національні та авторські системи фізичного виховання; на четвертому етапі було створено теорію і методику фізичного виховання й спорту як самостійну навчальну й наукову дисципліну; на п'ятому етапі проходило інтенсивне біологічне обґрунтування рухової активності; і нарешті, на шостому етапі проходить обґрунтування пріоритетів особистісних потреб з фізичного розвитку людини, що дало поштовх до впровадження нових видів фізичної культури: аеробіки, шейпінгу, пляжного волейболу, велокінематики, роуп-скіпінгу тощо.

ТМФВ тісно пов'язана з рядом наукових дисциплін: загальною педагогікою, загальною і віковою психологією, анатомією, фізіологією, біомеханікою, біохімією, математичною статистикою, біометрією інш. Ці та інші науки складають наукове підґрунтя ТМФВ, її **джерела**.

Особливо тісні контакти ТМФВ зі спортивно-педагогічними дисциплінами, які спираються на загальні положення, що розробляються ТМФВ.

Таким чином ТМФВ тісно пов'язана з іншими науками, обґрунтовуючи загальні закономірності фізичного виховання і спорту, опираючись на знання інших дисциплін і, в свою чергу, доповнюючи і розвиваючи ці дисципліни.

ВАРІАНТИ ТЕСТІВ

1. Що вивчає ТМФВ як наука та навчальна дисципліна?

- A. Загальні закономірності, що визначають зміст фізичного виховання як педагогічно організованого процесу, який органічно включений до загального плану виховання людини.
- B. Загальні закономірності, що визначають форми побудови фізичного виховання як педагогічно організованого процесу, який органічно включений до загальної системи виховання людини.
- C. Загальні закономірності, що визначають зміст і форми побудови фізичного виховання як педагогічно організованого процесу, який органічно включений до загальної системи виховання людини.
- D. Закономірності, що визначають побудову фізичного виховання як педагогічного процесу, який органічно включений до загальної системи виховання людини.

2. Що є предметом вивчення ТМФВ?

- A. Процес фізичного виховання, його методи і засоби.
- B. Фізичне виховання та спорт.
- B. Форми, методи, завдання, принципи, засоби фізичного виховання.
- Г. Загальні закономірності управління процесом фізичного виховання людини.

3. Що є об'єктом вивчення ТМФВ?

- A. Методи і засоби фізичного виховання.
- B. Форми, методи, завдання, принципи, засоби фізичного виховання .
- B. Закономірності процесу фізичного виховання.
- Г. Організація фізичного виховання.

4. Що є науковим підґрунтям ТМФВ?

- A. Навчальні дисципліни: педагогічні, психологічні, соціальні, історичні тощо.
- B. Науки, що умовно діляться на дві групи: гуманітарні, до яких належать педагогічні, психологічні, соціальні, історичні і т.д.; природничі, до яких належать біологія, анатомія, фізіологія, біохімія, біомеханіка, гігієна тощо.
- B. Науки, до яких належать педагогіка, психологія біологія, анатомія, фізіологія, біохімія, біомеханіка, гігієна тощо.
- Г. Науки, що умовно діляться на дві групи: гуманітарні та математичні.

5. Що відбувалося на першому етапі становлення ТМФВ?

- A. Проходило накопичення емпіричного матеріалу з використання фізичних вправ.
- B. Відбувалося обґрунтування перших методик фізичного виховання та класифікацій засобів.
- B. Створювалися національні та авторські системи фізичного виховання.
- Г. Проходило обґрунтування пріоритетів особистісних потреб з фізичного розвитку людини.

6. На якому етапі створено ТМФВ як самостійну навчальну й наукову дисципліну?

- A. На першому етапі.
- B. На другому етапі.
- B. На третьому етапі.
- Г. На четвертому етапі.

7. Що відбувається на шостому етапі становлення ТМФВ?

- A. Створюються національні та авторські системи фізичного виховання.
- B. Проходить обґрунтування пріоритетів особистісних потреб з фізичного розвитку людини.
- B. Проходить накопичення емпіричного матеріалу з використання фізичних вправ.

Г. Відбувається обґрунтування перших методик фізичного виховання та класифікацій засобів.

Література:

1. Введение в теорию физической культуры: Учеб. пособие для ин-тов физ. культ./ Под ред. Л. П. Матвеева. – М.: Физкультура и спорт, 1983. – 128 с., ил.
2. Герцик М.С., Вацеба О.М. Вступ до спеціальності галузі „Фізичне виховання і спорт”: підручник.- Харків: „ОВС”, 2005. – 240 с.
3. Теорія и методика фізичного виховання / Під ред. Т.Ю. Круцевич (В 2-х т.). К.: Олимпийская литература, 2008. – Т. 1. - С. 9-10; 13-19.
4. Теория и методика физического воспитания. Учебник для ин-тов физ. культуры. / Под общей ред. Л. П. Матвеева и А. Д. Новикова. Изд. 2-е, испр. и доп. (В 2-х т.). М.: Физкультура и спорт, 1976. – Т. 1. С. 5-45.